

Fra redaksjonen

Vold og overgrep mot barn har over de siste tiårene fått stor oppmerksomhet i mediene. Voldstendenser, målt i anmeldte voldslovbrudd over en tiårsperiode, har i Norge vært økende. Temaet opptar også forskerne. Likevel forblir feltet marginalt, i forhold til alle utfordringene som trenger større forskningsoppmerksomhet. Vi trenger å vite mer om hva vold er, og hvordan voldsmønsteret oppleves av barna. Familievold er ikke et nytt fenomen, men barna er fortsatt den svakeste part i familien, særlig i familier med vold. Konsekvensene av å være vitne til at mor utsettes for vold av far er like alvorlige som om barnet selv ble utsatt for vold. Tematikken rundt barn som er vitne til vold, eller bevitner vold i nære relasjoner, de som betegnes som ”de glemte barna”, ”det stille offeret” eller ”det uventede offeret”, trenger større oppmerksomhet. I Norge som i flere av de andre nordiske landene får riktignok temaet politisk oppmerksomhet i betydningen av at det settes av økonomiske midler til ulike oppfølgninger av de involverte. Likevel står mange barn uten tilbud om hjelp. Mange voksne som har vært utsatt for vold, krenkelser og traumer i barndommen, og som i voksen alder ordsetter krenkelsene og traumene, opplever fortsatt at det ikke gjøres nok for å stoppe volden. Barns vilkår forblir i det private rom, vilkår som fortjener flombelysning som et aktuelt og alvorlig samfunnsproblem.

Ifølge nyere norske undersøkelser fra barne- og familieetaten skjer familievolden i hjemmet, og bare der. Vold og krenkelser i familien forblir privatisert, selv om det skjer endringer. Nettopp her kan forskningen bygge kunnskap og skape større innsikt i det som fortsatt både er et tabuisert og et privat problem. Barn som ikke direkte er utsatt for vold og krenkelser fra sine nærmeste, men som er vitne til eller bevitner volden i hjemmet, opplever tabuisering og fortielse av volden. De opplever skyldfølelse, problemer blir ofte skjult for utenforstående, men også av hjelpeapparatet. Foreldrene på sin side tror at barnet ikke har fått med seg det som skjer, men ofte har barn bevitnet volden over svært lang tid, uten at andre voksne ansvarlige har grepet inn. Muligheter for at nye voldsepisoder skal skje ligger der som en udetonert bombe, skriver den norske psykologen og voldsforskeren Per Isdal. Nå kan manglende adekvate metoder for å gripe inn være en av flere årsaker. For det handler om så mye mer enn bare å være øyenvitne til vold.

At barn bevitner vold blant annet gjennom å høre det som skjer, ved for eksempel å ligge våkne om kvelden og natta og høre den skremmende verbale og fysiske volden, er tema i den første artikkelen i dette nummeret av *Barn*. Carolina Överlien og Margareta Hydén har skrevet artikkelen *Att tvingas att lyssna – hur barn bevittnar pappas våld mot mamma*. Forfatterne argumenterer for at vår kunnskap om hvordan barn beskriver egenopplevd vold, hva det innebærer for barn som opplever det og hvordan de håndterer den, er svært begrenset, blant annet fordi den voksne forskeren har skrevet om barns måte å uttrykke seg på eller skapt fiktive fortellinger.

To artikler ser på endringsprosesser knyttet til den norske barnehagen. Begge har tatt for seg offentlige dokumenter og diskuterer hvordan disse på ulike vis nedfelles som praksiser i barnehagens tenkning, planer og realisering av den pedagogiske virksomheten. Ninni Sandvik ser i artikkelen *De yngste barnas medvirkning i barnehagen* nærmere på de aller yngste barna i barnehagen, hvordan retten til medvirkning blir omtalt i de offentlige dokumentene. Hun drøfter også hvordan man som pedagogisk personale kan forholde seg til små barns medvirkning i hverdagen.

Hilde Dehnæs Hogsnes har skrevet artikkelen *Fra sosialpedagogisk tradisjon til (før)skoleorientert praksis. Et kritisk lys på nyere norsk barnehagepolitikk og praksis*. Hun drøfter motstridende diskurser knyttet til det politiske kravet om en bedre sammenheng mellom barnehage og skole. Forfatteren frykter at barnehagen vil bli utsatt for et større press i form av skoletilpasning og målbar kunnskap i årene som kommer.

Diskurs og diskursanalyse er begreper som i stadig økende grad blir brukt på tvers av fag og disipliner. Vi presenterer i dette nummeret to prøveforelesninger, hvorav den første er skrevet av Hans Petter Ulleberg. I sitt bidrag *Diskursanalyse: et mulig bidrag til utdanningshistorisk forskning?* diskuterer han hvorvidt og hvordan denne formen for analyse kan gi et bidrag til den utdanningshistoriske forskningen.

Johan Fredrik Ryes prøveforelesning *Kjønnsperspektiv på flytteforskning om ungdom* viser hvordan kjønnsperspektiver kan anvendes på ungdoms flytting innenfor ruralsosiologien, i dette tilfelle flytting fra bygd til by. Han henter eksempler fra den norske litteraturen på feltet. Rye konkluderer med at en kobling mellom kjønns- og klasseperspektiver vil gi et godt utgangspunkt for flyttestudier.

Tora Korsvold og Vebjørng Tingstad